

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง เป็นแหล่งอนุสรณ์สถาน ที่รวบรวมเอกลักษณ์บ้านเชียง จัดตั้งขึ้นในแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 13 ตำบล บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลแล้ว พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ บ้านเชียงได้จัดแสดงหลักฐานที่ได้จากการสำรวจขุดค้น ที่บ้านเชียง และแหล่งโบราณคดีใกล้เคียง อันประกอบด้วยกลุ่มภาชนะดินเผา เครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอื่นๆอีกมากมาย คณะกรรมการมรดกโลกได้ร่วมกันตกลงยอมรับให้ขึ้นบัญชี “แหล่งวัฒนธรรมบ้านเชียง” ไว้เป็นแหล่งหนึ่งในบรรดามรดกโลก เป็นอันดับที่ 4 ของประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 359 ของโลก เมื่อปี พ.ศ. 2535 (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง. 2551)[Online] และหากกล่าวถึงบ้านเชียงแล้วคนส่วนมากจะสามารถจดจำและระลึกนึกถึงเป็นส่วนใหญ่ ก็คือภาชนะดินเผาบ้านเชียงที่บอกเรื่องราวต่างๆ ในอดีตถึงวัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะดินเผาที่มีความอ่อนช้อยสวยงามที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์อย่างประณีตบรรจง ค่าที่มีความงดงามด้วยลวดลาย สีแดงที่เขียนลงไปในผิวภาชนะไม่มีที่ใดเสมอเหมือนนั้น สามารถสร้างความสำนึกและความภาคภูมิใจ แก่ผู้พบเห็น ซึ่งแสดงถึงอารยธรรมความเจริญอันเก่าแก่มาช้านานของแผ่นดินไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่ราบสูงอีสานและสิ่งเหล่านี้สามารถจะแสดงออกมาในรูปร่างรูปทรง ลวดลายอันสวยงามของภาชนะดินเผาซึ่งเป็นสิ่งของเครื่องในชีวิตประจำวันของคนในสมัยนั้นเป็นอย่างดี (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรมศิลปากร. 2539 : 35)

อย่างไรก็ตามลวดลายเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ในปัจจุบันมีการนำออกมาเผยแพร่ในลักษณะของที่ระลึกหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจได้ซื้อหาเป็นเจ้าของโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ของที่ระลึกประเภทภาชนะที่เขียนสีและลวดลายเลียนแบบบ้านเชียงนั้นได้รับความนิยมและสามารถสร้างอาชีพให้กับประชาชนทำให้ชาวบ้านเชียงมีรายได้ ดังนั้นเมื่อเรากล่าวถึงบ้านเชียงคนส่วนมากจะนึกถึงเฉพาะหม้อไหลายเขียนสีบ้านเชียงว่ามีความสวยงามและบ่งบอกถึงอารยธรรมที่

เจริญรุ่งเรืองแต่ครั้งในอดีตเท่านั้น โดยในปัจจุบันจะสังเกตเห็นได้ว่าการนำลวดลายบ้านเชียงไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ หลายลักษณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกได้แก่ พวงกุญแจ ภาพเขียนสีและลวดลายเลียนแบบบ้านเชียงขนาดต่างๆ การนำลวดลายไปสกรีนบนเสื้อผ้า เป็นต้น ในส่วนของหอการค้ากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มีมติเห็นชอบกำหนด ยุทธศาสตร์ การพัฒนามูลฐานจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 โดยเฉพาะจังหวัดอุดรธานี คือ "เมืองนำอยู่คู่่มรดกโลก ศูนย์กลางการค้าบริการ แหล่งอุตสาหกรรมเกษตร พัฒนา ระบบนิเวศและธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว " ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การเกษตรแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าการฟื้นฟูระบบนิเวศ , ศูนย์กลางการผลิตและการลงทุน , OTOP TO WORLDWIDE, ศูนย์กลาง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มสู่ประเทศเพื่อนบ้าน , พัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการขนส่งคมนาคมทางอากาศ(หอการค้ากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1.2551)[Online]

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าอุดรธานีเป็น จังหวัดที่กำลังพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้า การพัฒนาสินค้าเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีชื่อเสียงทางด้าน การทอผ้า การแปรรูปผ้า ผู้วิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกเป็นงานที่สร้างรายได้ใหม่ให้แก่คนในกลุ่มแม่บ้านได้เป็นอย่างดี และเป็นสินค้าที่น่าสนใจในการศึกษาและพัฒนา เป็นการนำผ้าทออุดรธานีมาประยุกต์ร่วมกับงานหัตถกรรมผ้าบาติก ในปัจจุบันการออกแบบพัฒนาและประยุกต์ลวดลายผ้าก็ยังคงต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ที่หลากหลาย เช่น นำไปตัดชุดแต่งกาย กระเป๋า และนำไปผลิตสิ่งของเครื่องใช้และเครื่องประดับ ซึ่งมีความเป็นไปได้ในการนำเอาลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะบ้านเชียงมาประยุกต์ ใช้ในการออกแบบลวดลายผ้าแปรรูปพันท์บาติกให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของบ้านเชียงเอง เนื่องจากลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะบ้านเชียงโดยเฉพาะในยุคกลาง และยุคปลายนั้นมีความสวยงาม อ่อนช้อยและเด่นชัด ทั้งที่เป็นรูปทรงธรรมชาติ รูปทรงเรขาคณิตและรูปทรงอิสระ สามารถนำมาใช้ประยุกต์เป็นลวดลายผ้าแปรรูปพันท์บาติกได้ ในมิติของวัฒนธรรมนำย้อนไปสู่แหล่งที่มาของผ้าบ้านเชียงที่มีหลายพันปี เป็นการสร้างวัฒนธรรมผ้าลวดลายบ้านเชียง

จังหวัดอุดรธานีเป็นอีกจังหวัดที่มีการทอผ้ากันอย่างมาก จนสามารถกล่าวได้ว่าอาชีพการทอผ้าไม่เป็นเพียงแค่อาชีพเสริมของชาวบ้านเท่านั้นแต่ยังถือเป็นเอกลักษณ์ ของจังหวัดอุดรธานีประการหนึ่งดังจะเห็นได้จากคำขวัญประจำจังหวัดที่ ได้ยกเอาเอกลักษณ์ด้านการทอผ้าชนิดที่โดดเด่นของชาวบ้านมายกย่องซึ่งปรากฏในคำขวัญประจำจังหวัดว่า "น้ำตกจากสันภูพาน อุทยานแห่งธรรมะ

อารยธรรมห้าพันปี ธาณีส้มขี้ผึ้ง แคนเนรมิตหนองประจักษ์ เลิศลักษณ์กล้วยไม้หอมอุตรธานีไฉน ” จากประโยคที่กล่าวไว้ว่า ธาณีส้มขี้ผึ้ง หมายถึง ผ้าไหมทอแบบขิดของจังหวัดอุตรธานีซึ่งเป็นผ้าทอที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ (เอื้องทิพย์ คงเพชร และพิสมัย ธารเลิศ. 2543 : 3) และได้ชื่อว่าเป็น “ธานีส้มขี้ผึ้ง” เพราะเป็นจังหวัดที่ได้ทอผ้าไหมขิดฝ้ายยาวที่สุดในโลกมีความยาว 1,199 เมตร และได้รวบรวมลวดลายผ้าไหมขิดไว้ถึง 660 ลาย ขณะนี้ผ้าไหมขิดที่ยาวที่สุดในโลกจัดตั้งแสดงไว้ที่ศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน บ้านเม่น ตำบลบ้านเช่า อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี การทอผ้าแต่เดิมมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกปิดร่างกายทำให้อบอุ่น ป้องกันความหนาวเย็นซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานต่อมาเกิดการเลียนแบบวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดสอดใส่เข้าไปในลวดลายผ้าและวิวัฒนาการเรื่อยมาจนมีแบบแผนที่ชัดเจนเป็นเอกลักษณ์ไม่ซ้ำแบบกัน ลวดลายผ้าของชาวอีสานก็มีลักษณะดังกล่าว เช่นเดียวกัน ลวดลายผ้าของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมจะมีเอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ (อัจฉรา ภาณุรัตน์. 2536 : 21)

ปัจจุบันมีการผลิตผ้าไหมขิด ผ้าฝ้ายและผ้าไหมเป็นจำนวนมาก ไม่เพียงแต่ในตัวจังหวัดอุตรธานีเท่านั้น ทุกจังหวัดในประเทศไทยก็จะมีการผลิตผ้าที่ต้องการสื่อเอกลักษณ์ สร้างความโดดเด่นแตกต่างกันออกไปทำให้ผ้ากลายเป็นสินค้าที่มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นงานหัตถกรรมผ้าบาติก เป็นงานหัตถกรรมผ้าอีกประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ใหม่ให้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน มีวิธีการทำโดยใช้เทียน ปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี และใช้วิธีการต้ม ระบาย หรือย้อมสีในส่วนที่ต้องการให้ติดสี ทาสารเคมีช่วยให้สีติดผ้า ล้างน้ำและต้มเทียนออก มีเอกลักษณ์พิเศษที่การระบายสี เทคนิคและวิธีการตกแต่งเนื้อผ้า และฝีมือที่ประณีต ผ้าบาติกจึงเป็นสินค้าตัวหนึ่งที่นิยมมากในตลาด โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศประชาคมยุโรป ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น (นันทา โรจนอุดมศาสตร์.2534:53)

งานหัตถกรรมผ้าบาติกในจังหวัดอุตรธานีเป็นการนำผ้าไหม หรือผ้าฝ้ายมาผสมผสานร่วมกับงานหัตถกรรมบาติก ซึ่งมีผลการตอบรับในทางที่ดี เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ แต่ลวดลายที่ออกแบบจะเน้นลวดลายธรรมชาติ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะในการออกแบบถึงความต้องการสร้างเอกลักษณ์สินค้าที่สื่อถึงจังหวัดอุตรธานีอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อแปรรูปเป็นสินค้าประเภทของที่ระลึกที่สร้างความหลากหลายแก่นักท่องเที่ยว จากการสำรวจเกี่ยวกับเศรษฐกิจภายในประเทศไทยนั้น อุตรธานีติดอันดับ 1 ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวและ

พักมากที่สุด จากจุดนี้การพัฒนาสินค้าเพื่อเป็นของฝาก ของที่ระลึกควรที่จะได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วที่สุด (จรรยา ฉิมนอก .ให้สัมภาษณ์ .2551) ส่วนเอกลักษณ์จังหวัดจากคำขวัญที่กล่าวข้างต้น เล็งเห็นข้อความที่ว่า “อารยธรรมห้าพันปี” หรือมรดกโลกบ้านเชียง และเมื่อกกล่าวถึงจังหวัดอุดรธานีก็ มักจะนึกถึงของฝากอยู่ 2 ชนิด นั่นคือ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง และผ้านาข่า

ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะนำลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะเขียนสีบ้านเชียง มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบลวดลายผ้าแปรรูปพื้นท์บาติกให้มีความสวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบ้านเชียง และสามารถนำไปใช้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก เพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาในแง่ของการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นการส่งเสริมนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นแนวทางประการหนึ่งที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น โดยมีหลักการ พื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) การพึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) และการสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) (Internet) โดยผลิตภัณฑ์ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการสร้างสรรค์คิดค้น การรักษาภูมิปัญญา ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

เพื่อเป็นการสืบทอดและรักษาเอกลักษณ์ของบ้านเชียง ให้ชนรุ่นหลังได้รู้จักในรูปแบบของลวดลายเครื่องปั้นดินเผา จากบ้านเชียงเพื่อเป็นการมีให้เอกลักษณ์ของบ้านเชียงเลือนหายไปผู้วิจัยจึงได้ตั้งข้อคำถามของการวิจัยว่า

คำถามของการวิจัย

- 1.1 การนำเอาเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียงเพื่อประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ ผ้าแปรรูปพื้นท์บาติก ได้หรือไม่อย่างไร
- 1.2 ทดลองปฏิบัติการออกแบบและพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ของที่ระลึก จังหวัดอุดรธานีได้หรือไม่อย่างไร
- 1.3 สามารถประเมินผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นท์บาติก ที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าที่ออกแบบและพัฒนา นำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ได้หรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ เพื่อสืบทอดและอนุรักษ์และเผยแพร่เอกลักษณ์และลวดลายของบ้านเชียงให้ชนรุ่นหลังได้เห็นถึงศิลปะและวัฒนธรรมของบ้านเชียงที่นำมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ของที่ระลึกจังหวัดอุดรธานีได้

เป้าหมาย

ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก จังหวัดอุดรธานีที่สื่อถึงเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบให้แก่ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1. เพื่อวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง ในการนำมาประยุกต์ร่วมกับผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติกได้

1.2.2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติกจังหวัดอุดรธานี จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ให้ความสวยงามเหมาะสมกับเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง

1.2.3. เพื่อประเมินผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติกที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าที่ออกแบบและพัฒนานำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ได้ผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติกที่สื่อถึงเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง ทำให้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป

1.3.2 สร้างความแปลกใหม่ให้กับสินค้าเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเป็นของที่ระลึกจังหวัดอุดรธานี

1.3.3 ได้ผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติกต้นแบบ เพื่อนำไปใช้ในการผลิตจริง

1.3.4 ช่วยสร้างมูลค่าสินค้าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน 3 ดาว

1.3.5 เป็นฐานข้อมูลสำหรับหน่วยงาน และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาโครงการวิจัยเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง เพื่อใช้ในการประยุกต์ผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยดำเนินการเป็นดังนี้

1.4.1. เพื่อวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง ในการนำมาประยุกต์ร่วมกับผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติกได้

1.4.2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก จังหวัดอุดรธานี จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ให้ความสวยงามเหมาะสมกับเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง

1.4.3. เพื่อประเมินผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก ที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าที่ออกแบบและพัฒนา นำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก เอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นโดย ประชาชนจังหวัดอุดรธานี ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และสตรี (อาจารย์มหาวิทยาลัย)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ดังนี้

2.1 ประชาชนจังหวัดอุดรธานี 100 คน สอบถามให้ได้มาซึ่งเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียง เพื่อได้ข้อมูลเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียงที่เหมาะสมในการประยุกต์ร่วมกับผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก

2.2 ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนระดับ 3 ดาว มีอายุการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีหัวข้อการประเมินดังนี้

- 1.ความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย
- 2.ความเหมาะสมกับวัสดุและกรรมวิธีการผลิต
- 3.ความสวยงามและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์

เป็นผู้ให้ข้อมูลทางด้านผลิตภัณฑ์ความเหมาะสมของลวดลายบ้านเชียงที่นำมาประยุกต์ร่วมกับผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูป

2.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหัวข้อการประเมินเป็นดังนี้

- 1.ความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย
- 2.ความเหมาะสมกับวัสดุและกรรมวิธีการผลิต
- 3.ความสวยงามและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การศึกษาและพัฒนา หมายถึง การค้นคว้าและนำสิ่งที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดคุณค่ากับผลิตภัณฑ์

1.5.2 เอกลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่สะท้อนความเฉพาะในแต่ละท้องถิ่นสู่สายตาจนเกิดความจำที่ประทับใจ

1.5.3 ลวดลายบ้านเชียง หมายถึง ลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีบ้านเชียง

1.5.4 การประยุกต์ หมายถึง การนำลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะเขียนสีบ้านเชียง มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบลวดลายผ้าแปรรูปพื้นที่บาติกให้มีความสวยงาม

1.5.5 ผ้าพื้นที่บาติก หมายถึง ผ้าบาติกเป็นคำที่ใช้เรียกผ้าชนิดหนึ่งที่มีวิธีการทำโดยใช้เทียนปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี

1.5.6 ทดลองปฏิบัติการออกแบบ หมายถึง การทดลองสร้างสรรค์รูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัสดุ และการผลิต

1.5.7 ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม หมายถึง สินค้าของกลุ่มชุมชนที่ผลิตโดยแรงงานคนเป็นหลัก

1.5.8 ของที่ระลึก หมายถึง สิ่งที่เป็นสื่อเพื่อหวังผลทางด้านความทรงจำ ให้เห็นถึงสิ่งที่ผ่านมาในอดีตเพื่อกระตุ้นเน้นย้ำความทรงจำให้นึกถึง

1.5.9 รูปแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะรูปทรงของผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนการใช้งานแบบต่างๆ

1.5.10 ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นที่บาติกของจังหวัดอุดรธานี